

О. О. Кравченко,
к. ю. н., доцент кафедри управління охороною здоров'я та публічного
адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8561-7426>

О. Г. Завада,
магістр з державного управління, завідувач навчальним кабінетом
кафедри ракетних військ факультету ракетних військ і артилерії,
Національна академія сухопутних військ імені Петра Сагайдачного
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6296-5831>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.20.158

РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

О. Kravchenko,
PhD in Law, Associate Professor of the Department of Healthcare Management
and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8561-7426>

О. Zavada,
Master of Public Administration,
Head of the study room of the Department of Rocket Forces of Faculty of Rocket
Forces and Artillery, Petro Sahaidachny National Academy of Ground Forces
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6296-5831>

THE ROLE AND PECULIARITIES OF THE WORK OF THE MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR

У статті висвітлено роль та особливості роботи Міністерства юстиції України в умовах воєнного стану. Визначено, що 26 лютого 2022 року з метою забезпечення користування громадянами послугами у сфері державної реєстрації актів цивільних прав в умовах воєнного стану Міністерством юстиції України прийнято наказ "Про внесення змін до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні", яким установлено, що у разі запровадження воєнного стану в Україні або на окремих територіях відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" державна реєстрація актів цивільного стану здійснюється за заявою заявника. З'ясовано, що Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану" було визначено порядок та особливості надання інформації з Державного реєстру прав в умовах воєнного стану. Встановлено, що державна реєстрація здійснюється виключно державними реєстраторами, посадовими особами Міністерства юстиції України та його територіальними органами, включеними до переліку уповноважених посадових осіб та державних реєстраторів, яким надається доступ до державної реєстрації в умовах воєнного стану. Виявлено, що Міністерство юстиції України продовжує роботу з розширення сфери державної реєстрації суб'єктів та видів адміністративних послуг, що надаються на вільних від бойових дій територіях України. Встановлено, що з метою впровадження цієї реформи режиму банкрутства та забезпечення правової визначеності та ефективного застосування законодавства про банкрутство Міністерство юстиції України розробило проект Закону України "Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства", реєстр. № 4409, яким передбачаєть-

ся, що позов про банкрутство можна розглядати як звичайний судовий процес без виклику сторін. Визначено, що Наказом Міністерства юстиції України, Міністерства цифрової трансформації України від 12 січня 2023 року № 195/5/4 були внесені зміни до пункту 4 Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у автоматичному режимі.

The article highlights the role and peculiarities of the work of the Ministry of Justice of Ukraine under martial law. It was determined that on February 26, 2022, in order to ensure citizens' use of services in the field of state registration of acts of civil rights under martial law, the Ministry of Justice of Ukraine adopted an order "On Amendments to the Rules of State Registration of Acts of Civil Status in Ukraine", which established that in the event introduction of martial law in Ukraine or in certain territories in accordance with the Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law", state registration of acts of civil status is carried out at the request of the applicant. It was found out that the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of state registration and functioning of unified and state registers, the holder of which is the Ministry of Justice, in conditions of martial law" defined the procedure and features of providing information from the State Register of Rights in conditions of martial law. It is established that state registration is carried out exclusively by state registrars, officials of the Ministry of Justice of Ukraine and its territorial bodies, included in the list of authorized officials and state registrars, who are granted access to state registration under martial law. It was revealed that the Ministry of Justice of Ukraine continues work on expanding the scope of state registration of subjects and types of administrative services provided in the war-free territories of Ukraine. It was established that in order to implement this reform of the bankruptcy regime and ensure legal certainty and effective application of bankruptcy legislation, the Ministry of Justice of Ukraine developed a draft Law of Ukraine "On Amending the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures", reg. No. 4409, which provides that a bankruptcy action may be treated as an ordinary legal proceeding without the summons of the parties. It was determined that the Order of the Ministry of Justice of Ukraine and the Ministry of Digital Transformation of Ukraine dated January 12, 2023 No. 195/5/4 amended Clause 4 of the Procedure for Providing Electronic Public Services in the Field of State Registration of Legal Entities and Individual Entrepreneurs in Automatic Mode.

Ключові слова: Міністерство юстиції України, державна реєстрація, публічні послуги, цивільне право, принцип екстериторіальності.

Key words: Ministry of Justice of Ukraine, state registration, public services, civil law, principle of extraterritoriality.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На сучасному етапі суспільного розвитку України реалізація ефективної правової політики є однією з вирішальних умов забезпечення демократичних реформ, зміцнення інститутів верховенства права, конкурентоспроможної ринкової економіки та самореалізації людини у контексті дотримання її громадянських прав і свобод.

Міністерство юстиції України є головним органом системи центральних органів виконавчої влади, що забезпечує реалізацію загальнодержавної правової політики. У своїй діяльності Міністерство юстиції України керується Конституцією і законами України, указами

Президента України та постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України. З огляду на події сучасності сьогодні особливо актуальний є питання висвітлення особливостей діяльності Міністерства юстиції України в умовах війни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематичні аспекти діяльності Міністерства юстиції України лежать в основі досліджень багатьох науковців, зокрема ґрунтовні дослідження у цьому напрямку проводять В. Гуцул, Н. Добрянська, О. Дудченко, В. Желінський, Т. Колотілова, А. Мілевський та інші. Однак, доцільно зауважити, що питання ролі та особливостей роботи Міністерства юстиції України в умовах воєнного стану взагалі не розкриті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета дослідження є висвітлення ролі та особливостей роботи Міністерства юстиції України в умовах воєнного стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У 2022 році Міністерство юстиції України запровадило низку новацій щодо вдосконалення процесу державної реєстрації нормативно-правових актів.

26 лютого 2022 року з метою забезпечення користування громадянами послугами у сфері державної реєстрації актів цивільних прав в умовах воєнного стану Міністерством юстиції України прийнято наказ № 606/5 "Про внесення змін до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні" [1]. Так, цим документом визначено, що у разі запровадження воєнного стану в Україні або на окремих територіях відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" державна реєстрація актів цивільного стану здійснюється за заявою заявника. З огляду на це був введений в дію принцип екстериторіальності.

З 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України було тимчасово призупинено роботу Єдиних та Державних реєстрів (в тому числі Державного реєстру прав), створення та забезпечення функціонування яких відноситься до компетенції Міністерства юстиції України.

Водночас Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану" № 209 від 06.03.2022 р. [2] було визначено порядок та особливості надання інформації з Державного реєстру прав в умовах воєнного стану.

Згідно з підпунктом 11 пункту 1 зазначено вище Постанови відомості з Державного реєстру прав за зверненнями фізичних та юридичних осіб надаються державним реєстратором, нотаріусом та керівником центру надання адміністративних послуг, місце роботи яких знаходиться у межах адміністративно-територіальних одиниць, які не включені до переліку, затвердженого відповідно до пунктів 1—2 цієї Постанови.

Доцільно відзначити, що в умовах воєнного стану першочерговим завданням країни у сфері держреєстрів є захист інформації, що міститься в реєстрах, від незаконного чи несанкціонованого втручання. З цієї метою Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану" № 209 від 06.03.2022 р. [2] встановлено, що в умовах війни державна реєстрація найбільш значущих процесів в життєдіяльності громадян України здійснюються з урахуванням відповідних особливостей.

Так, державна реєстрація здійснюється виключно державними реєстраторами, посадовими особами Міністерства юстиції України та його територіальними органами, включеними до переліку уповноважених посадових осіб та державних реєстраторів, яким надається доступ до державної реєстрації в умовах воєнного

стану. Цим переліком можуть бути встановлені окремі обмеження щодо вчинення (прийняття) реєстраційних дій (рішень про державну реєстрацію прав) державними реєстраторами та посадовими особами, включеними до переліку.

Державна реєстрація здійснюється за принципом екстериторіальності. Тобто незалежно від місцезнаходження нерухомого майна, юридичної особи, фізичної особи-підприємця чи органу державної влади, якщо відповідні обмеження (умови) не передбачено окремим переліком.

31 серпня 2022 року були внесені зміни у діяльність Міністерства юстиції України відповідно до Наказу Міністерства юстиції України від 30.08.2022 № 3642/5 [3]. Так, було встановлено чинні правила екстериторіальної юрисдикції державної реєстрації нерухомого майна, юридичних осіб, а також громадських організацій. З огляду на це, надається можливість державної реєстрації прав власності та інших речових прав на нерухоме майно в нинішніх умовах воєнного стану, державної реєстрації юридичних, а також громадських формувань з місцезнаходженням на території Автономної Республіки Крим, Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Харківської, Херсонської областей, а також у м. Севастополі, незалежно від місцезнаходження надавачів державних реєстраційних послуг.

Вимоги закону про необхідність нотаріального посвідчення підписів на документах про державну реєстрацію не поширюються, якщо такий підпис зроблено в присутності державного реєстратора, посадової особи, яка посвідчує особу підписанта. За документами, що посвідчують особу, також значно спрощено процедуру реєстрації громадських формувань та благодійних фондів, які спрямовують свою діяльність на допомогу Збройним Силам України, правоохоронним (спеціальним) органам, органам цивільного захисту, громадським організаціям, територіальним громадам, іншим особам, що забезпечують національну безпеку і оборону. У разі державної реєстрації таких організацій адміністративні збори не стягуються [2].

Враховуючи необхідність забезпечення достовірності інформації в реєстрі в умовах воєнного стану, Міністерство юстиції України реалізувало можливість проведення найневідкладнішої реєстраційної дії, а саме державної реєстрації щодо [4]:

- 1) створення благодійних організацій, а також громадських формувань та внесення змін до відомостей про них;
- 2) зміни керівника юридичної особи у зв'язку зі смертю;
- 3) зміни місцезнаходження юридичної особи;
- 4) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, державних, спільних підприємств, спільних організацій, державних установ та акціонерних товариств, які є банками;
- 5) зміни виду економічної діяльності фізичних осіб-підприємців;
- 6) припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця.

Міністерство юстиції України продовжує роботу з розширення сфери державної реєстрації суб'єктів та видів адміністративних послуг, що надаються на вільних

від бойових дій територіях України. Для бізнесу та країни дуже важливо функціонувати за будь-яких умов. Обмежуючи доступ до реєстру, але не повністю його закриваючи, Міністерство юстиції України прагне знайти баланс між безпекою та доступністю реєстру і великою кількістю інформації, яка в ньому міститься [5].

Крім того, Міністерство юстиції України затвердило порядок реалізації та моніторингу ефективності державної санкційної політики Наказом Міністерства юстиції України від 30 вересня 2022 року № 4201/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04 жовтня 2022 року за № 1166/38502 [6]. Зокрема, у розділі VI Порядку передбачено порядок здійснення Департаментом державної реєстрації заходів моніторингу/контролю за дотриманням державним реєстратором законодавства про санкції під час проведення реєстраційних дій. Перевірка реєстраційних операцій в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, а також громадських формувань здійснюється шляхом моніторингу реєстраційних операцій відповідно до Порядку, що регулює діяльність у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та його державну реєстрацію юридичними, фізичними особами-підприємцями та громадськими формуваннями.

Перелік реєстраційних дій щодо об'єктів та/або їх активів надає технічний адміністратор Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у строки та з періодичністю, що визначаються Міністерством юстиції України відповідно до

Підсумки перевірки реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у разі виявлення державними реєстраторами порушень вимог розділу II Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, які не мають статусу юридичної особи, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 09.02.2016 р. № 359/5, Департамент державної реєстрації повинен повідомити правоохоронні органи та Департамент санкційної політики.

Сьогодні в Україні відбувається реформа режиму банкрутства, інакше неможливо досягти більш вагомих результатів у підвищенні інвестиційної привабливості внутрішнього ринку та полегшенні ведення бізнесу в Україні. З метою впровадження цієї реформи та забезпечення правової визначеності та ефективного застосування законодавства про банкрутство Міністерство юстиції України розробило проєкт Закону України "Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства", реєстр. № 4409 [7]. Передбачається, що позов про банкрутство можна розглядати як звичайний судовий процес без виклику сторін. Законопроєкт також спрощує роботу арбітражних керуючих. Він об'єднує необхідні реєстри та бази даних та передбачає створення автоматизованої інформаційної системи "Банкрутство та неплатоспроможність", яка міститиме Електронний кабінет арбітражного керуючого.

Варто також і відзначити зміни щодо надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації прав. Так, Наказом Міністерства юстиції України,

Міністерства цифрової трансформації України від 12 січня 2023 року № 195/5/4 [8] були внесені зміни до пункту 4 Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у автоматичному режимі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства цифрової трансформації України від 14 липня 2022 року № 2933/5/66 [9].

Варто зауважити, що Порядок надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у автоматичному режимі визначає механізм надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації без участі державного реєстратора юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у режимі реального часу за допомогою програмного забезпечення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань на підставі документів суб'єктів звернення, поданих в електронній формі засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг.

Зокрема, абзаци 2 та 3 пункту 4 Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань буде висвітлено в оновленій редакції. Відповідно, після набрання чинності норми цього Порядку передбачатимуть наступне:

— якщо підприємець подає документи для державної реєстрації фізичної особи-підприємця — громадянин України, який досяг 18 років, якому присвоєно реєстраційний номер облікової картки платника податків, який не є фізичною особою-підприємцем відповідно до відомостей Єдиного державного реєстру та має намір провадити підприємницьку діяльність, а також особа, що набула статусу електронного резидента;

— у разі подання документів для державної реєстрації змін до відомостей про фізичну особу-підприємця, внесених до Єдиного державного реєстру, та для державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця за її рішенням — громадянин України, який є фізичною особою-підприємцем відповідно до відомостей Єдиного державного реєстру, а також особа, що набула статусу електронного резидента.

Доцільно відзначити, що коло заявників таким чином розширено шляхом включення до кола тих, хто отримав електронний статус проживання.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, результати проведених досліджень дали підстави висвітлити роль та особливості роботи Міністерства юстиції України. Зокрема, визначено, що зміни у діяльності Міністерства юстиції України в умовах воєнного стану регламентувались внесенням змін згідно з Наказом Міністерства юстиції України "Про внесення змін до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні" від 26.02.2022 № 606/5, Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юс-

тиції, в умовах воєнного стану" від 06.03.2022 № 209, Наказом Міністерства юстиції України "Про внесення змін до наказів Міністерства юстиції України від 28 березня 2016 року № 898/5 та від 25 листопада 2016 року № 3359/5" від 30.08.2022 № 3642/5, Наказом Міністерства юстиції України "Про затвердження Порядку реалізації та моніторингу ефективності державної санкційної політики Міністерством юстиції України" від 30.09.2022 № 4201/5, Наказом Міністерства юстиції України та Мінцифри "Про внесення змін до пункту 4 Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців у автоматичному режимі" від 12.01.2023 № 195/5/4 та Наказом Міністерства юстиції України та Мінцифри "Про затвердження Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців у автоматичному режимі" від 14.07.2022 № 2933/5/66. Визначено, що у зв'язку із запровадженням воєнного стану на території України було оновлено перелік суб'єктів, якими в умовах воєнного стану проводиться державна реєстрація юридичних осіб та ФОП.

Література:

1. Про внесення змін до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 26.02.2022 № 606/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-22#Text>
2. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text>
3. Про внесення змін до наказів Міністерства юстиції України від 28 березня 2016 року № 898/5 та від 25 листопада 2016 року № 3359/5: Наказ Міністерства юстиції України від 30.08.2022 № 3642/5. URL: <https://minjust.gov.ua/n/22664>
4. Мін'юст реалізував можливість проведення найбільш важливих реєстраційних дій. URL: https://biz.ligazakon.net/news/210147_mnyust-realzuvav-mozhlivst-provedennya-nayblsh-vazhlivikh-restratsynikh-dy
5. Оновлено перелік суб'єктів, яким в умовах воєнного стану проводиться державна реєстрація юридичних осіб та ФОП. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/opovleno-perelik-subyektiv-yakim-v-umovah-voyennogo-stanu-provoditsya-derzhavna-reyestraciya-yuridichnih-osib-ta-fop>
6. Про затвердження Порядку реалізації та моніторингу ефективності державної санкційної політики Міністерством юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України; Порядок від 30.09.2022 № 4201/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1166-22>
7. Проект Закону про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства № 4409 від 20.11.2020. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70493
8. Про внесення змін до пункту 4 Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців у автоматичному режимі: Наказ Міністерства юстиції Ук-

раїни; Мінцифри від 12.01.2023 № 195/5/4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-23#Text>

9. Про затвердження Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців у автоматичному режимі: Наказ Міністерства юстиції України; Мінцифри; Порядок від 14.07.2022 № 2933/5/66. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0780-22#Text>

References:

1. Ministry of Justice of Ukraine (2022), Order "On making changes to the Rules of State Registration of Civil Status Acts in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-22#Text> (Accessed 15 Sept 2023).
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "Some issues of state registration and functioning of unified and state registers, the holder of which is the Ministry of Justice, under martial law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 15 Sept 2023).
3. Ministry of Justice of Ukraine (2022), Order "On amendments to orders of the Ministry of Justice of Ukraine dated March 28, 2016 No. 898/5 and dated November 25, 2016 No. 3359/5", available at: <https://minjust.gov.ua/n/22664> (Accessed 15 Sept 2023).
4. Baranova, O. (2022), "The Ministry of Justice realized the possibility of conducting the most important registration actions", available at: https://biz.ligazakon.net/news/210147_mnyust-realzuvav-mozhlivst-provedennya-nayblsh-vazhlivikh-restratsynikh-dy (Accessed 15 Sept 2023).
5. Government portal (2022), "The list of entities subject to state registration of legal entities and sole proprietorships under martial law has been updated", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/opovleno-perelik-subyektiv-yakim-v-umovah-voyennogo-stanu-provoditsya-derzhavna-reyestraciya-yuridichnih-osib-ta-fop> (Accessed 15 Sept 2023).
6. Ministry of Justice of Ukraine (2022), Order "On the approval of the Procedure for the implementation and monitoring of the effectiveness of the state sanctions policy by the Ministry of Justice of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1166-22> (Accessed 15 Sept 2023).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2020), "Draft Law on Amendments to the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures No. 4409 dated November 20, 2020", available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70493 (Accessed 15 Sept 2023).
8. Ministry of Justice of Ukraine (2023), Order "Amendments to Clause 4 of the Procedure for Providing Electronic Public Services in the Field of State Registration of Legal Entities and Individual Entrepreneurs in Automatic Mode", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-23#Text> (Accessed 15 Sept 2023).
9. Ministry of Justice of Ukraine (2022), Order "On the approval of the Procedure for providing electronic public services in the field of state registration of legal entities and individual entrepreneurs in automatic mode", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0780-22#Text> (Accessed 15 Sept 2023).

Стаття надійшла до редакції 30.09.2023 р.